

**Αλληλεπίδραση δημόσιας και ιδιωτικής
εφαρμογής δικαίου ανταγωνισμού
(δεσμευτικότητα αποφάσεων,
πρόσβαση στο φάκελο, συνεργασία)**

Δημήτρης Λουκάς

Επιμορφωτικό Σεμινάριο ΕΣΔΙ, 7.12.2018

Σκοπός Οδηγίας 2014/104/ΕΕ & ν. 4529/2018

2

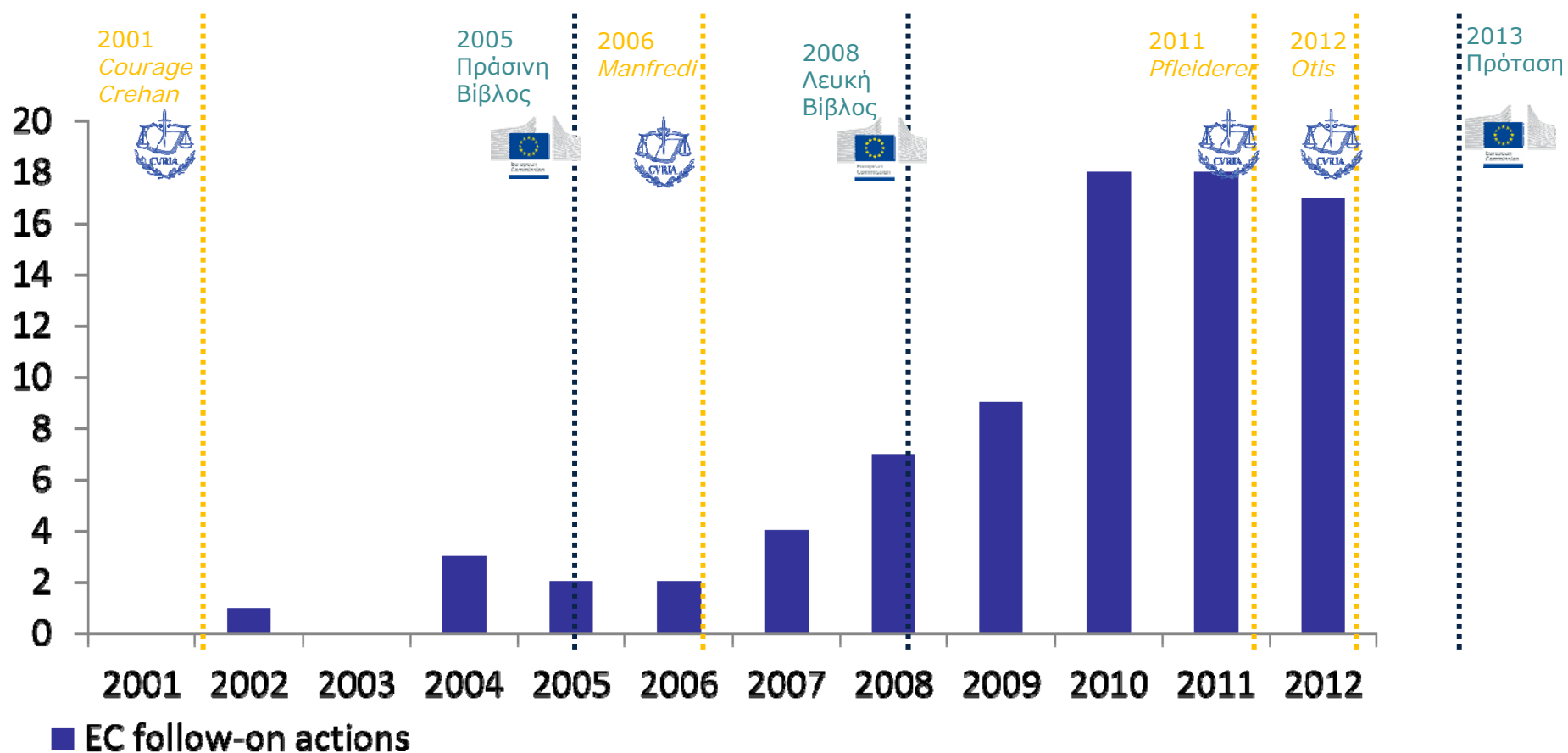
- Η δημόσια επιβολή του δικαίου κατά των περιορισμών του ανταγωνισμού, μέσω των εξειδικευμένων αρχών ανταγωνισμού είναι αναγκαία, αλλά όχι πλέον και επαρκής προϋπόθεση για την αποτελεσματική εφαρμογή του ενωσιακού και εθνικού δικαίου ανταγωνισμού
- Η ιδιωτική επιβολή απαραίτητο συμπλήρωμα της δημόσιας επιβολής (C-453/99 Courage/Crehan, σκ. 26-27)
- Σκέψη 3 Οδηγίας:
  - *«...Η πλήρης αποτελεσματικότητα των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ, ιδίως δε το πρακτικό αποτέλεσμα των απαγορεύσεων που προβλέπονται σε αυτά, προϋποθέτει ότι οιοσδήποτε —είτε πρόσωπο, περιλαμβανομένων καταναλωτών και επιχειρήσεων, είτε δημόσια αρχή— μπορεί να αξιώσει ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων αποζημίωση για ζημία την οποία υπέστη λόγω παράβασης»*

Σημαντικότερες προβλέψεις

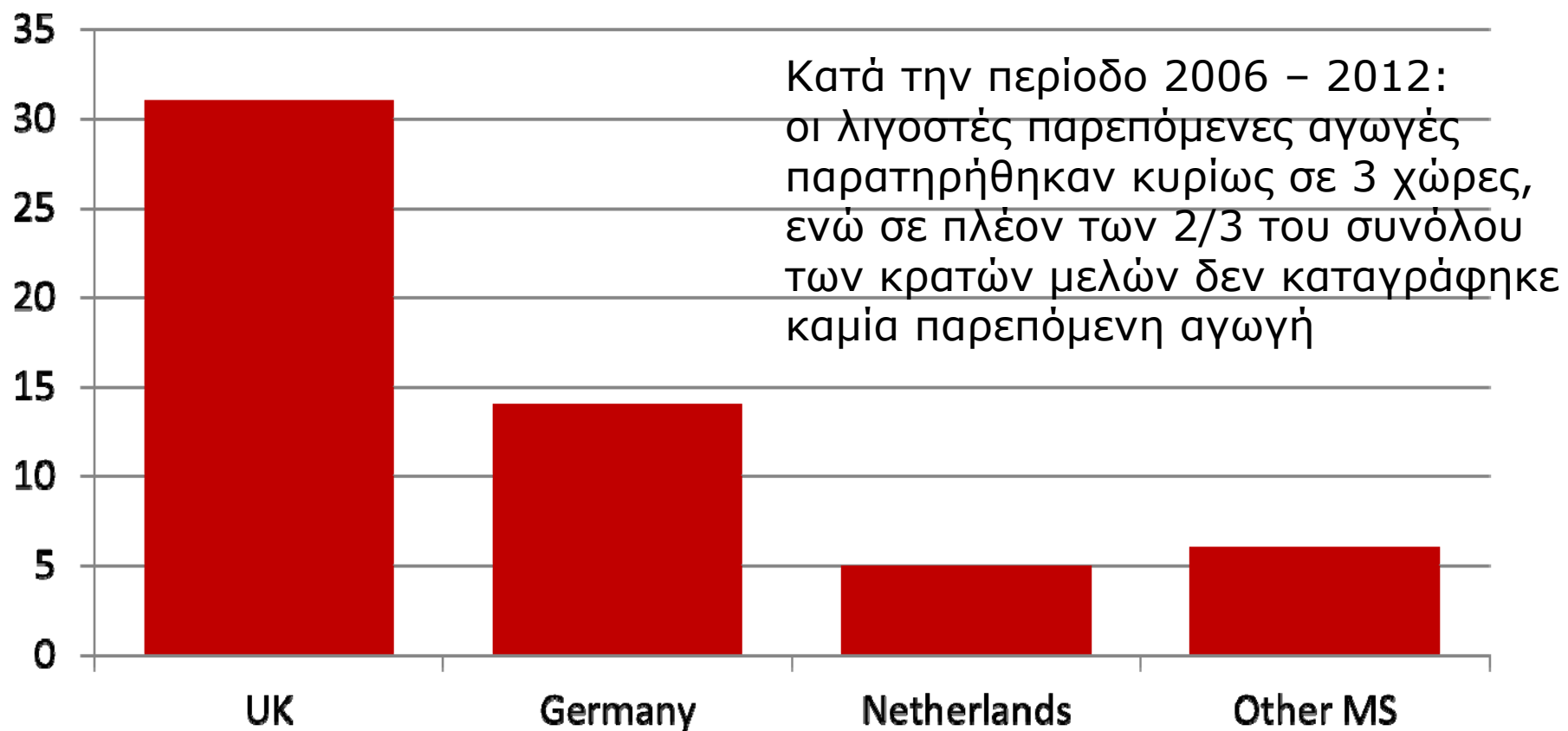
3

- Για την υλοποίηση του σκοπού αυτού, ο ζημιωθής πρέπει να διευκολύνεται στην άσκηση αγωγής αποζημίωσης κατά του παραβάτη.
- Ως εκ τούτου, ο ν.4529/2018 (που ενσωματώνει την Οδηγία 2014/104/ΕΕ) περιλαμβάνει σχετικές ρυθμίσεις ιδίως για:
  - ▣ Την κοινοποίηση αποδείξεων (πρόσβαση σε αποδεικτικά στοιχεία)
  - ▣ Τη δεσμευτικότητα των αποφάσεων των εθνικών αρχών ανταγωνισμού
  - ▣ Την παραγραφή της αξίωσης αποζημίωσης
  - ▣ Την ευθύνη των παραβατών και τα αναγωγικά δικαιώματα
  - ▣ Τον υπολογισμό του ύψους της ζημίας και την μετακύλιση της επιπλέον επιβάρυνσης
  - ▣ Διαδικασίες συναινετικού διακανονισμού

Εξελικτική πορεία παρεπόμενων αγωγών

Άνιση κατανομή παρεπόμενων αγωγών στα κράτη μέλη

Αποδεικτικά στοιχεία στο φάκελο εθνικής αρχής ανταγωνισμού

Βασικοί τρόποι απόκτησης πρόσβασης σε αποδεικτικά στοιχεία

7

- Εθνικές διατάξεις για επίδειξη εγγράφων
  - Άρθρα 450 - 452 ΚΠολΔ
- Πρόσβαση σε φάκελο υπόθεσης Ε.Επ. ή ΕΑΑ υπό την ιδιότητα του καταγγέλλοντος
  - Κανονισμοί 1/2003 & 773/2004 και σχετική Ανακοίνωση Ε.Επ.
  - Αντίστοιχες εθνικές ρυθμίσεις (άρθρο 41 ν. 3959/2011, άρθρο 15 Κανονισμού Λειτουργίας)
- Πρόσβαση κοινού στα έγγραφα των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και της Διοίκησης σε εθνικό επίπεδο
  - Κανονισμός 1049/2001 για την πρόσβαση του κοινού στα κοινοτικά έγγραφα
  - Αντίστοιχες εθνικές ρυθμίσεις (άρθρο 5 ΚΔοικΔιαδ, άρθρο 15 ν. 1599/1986)

Γενικές αρχές κοινοποίησης αποδεικτικών στοιχείων (άρθρο 5 Οδηγίας & άρθρο 4 ν.4529/2018)

8

- Ασυμμετρία πληροφόρησης & ισότητα των όπλων
- Πρόβλεψη στην εθνική νομοθεσία δυνατότητας εθνικών δικαστηρίων να διατάξουν επίδειξη αποδεικτικών στοιχείων ή κατηγοριών στοιχείων
- Για την αποφυγή «αλίευσης πληροφοριών»:
  - Τεκμηριωμένη αιτιολόγηση
    - Πειστικοί ισχυρισμοί, βάσει ευλόγως διαθέσιμων και επαρκών στοιχείων
    - Κατηγορίες θα πρέπει να προσδιορίζονται με όσο το δυνατόν πιο συγκεκριμένο και σαφή τρόπο
  - Κοινοποίηση πρέπει να είναι σύμφωνη με την αρχή της αναλογικότητας (ενδεικτικά κριτήρια: βαθμός πιθανολόγησης αξίωσης, έκταση και κόστος ιδίως για τρίτα μέρη, εμπιστευτικότητα στοιχείων)
- Μέριμνα για την προστασία επιχειρηματικών απορρήτων & εμπιστευτικών πληροφοριών, πλήρης εφαρμογή δικηγορικού απορρήτου

Αποδεικτικά στοιχεία στο φάκελο ΕΑΑ (1)

(άρθρο 6 Οδηγίας & άρθρο 6 ν.4529/2018)

9

- Μη κοινοποιούμενα έγγραφα («μαύρη λίστα»):
  - Δηλώσεις επιεικούς μεταχείρισης και υπομνήματα διακανονισμού - η εξαίρεση καταλαμβάνει αποσπάσματα αυτών σε άλλα έγγραφα, αλλά όχι και προϋπάρχουσες πληροφορίες
[Προτάσεις Γεν. Εισαγγελέα Mazak C-360/09 Pfleiderer; UK CAT National Grid]
⇒ Στάθμιση ενωσιακού νομοθέτη στην αιτιολογική σκέψη 26 Οδηγίας]
  - Περιορισμένος δικαστικός έλεγχος προς εξακρίβωση ότι τα εν λόγω μη κοινοποιούμενα έγγραφα εμπίπτουν πράγματι στην εξαίρεση
- Κοινοποιούμενα έγγραφα μετά την περάτωση της διαδικασίας ενώπιον της ΕΑΑ («γκρί λίστα»): *[ΔΕΕ C-365/12 EnBW σκ. 99]*
  - Πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν από επιχειρήσεις ειδικά για τη διαδικασία ενώπιον της ΕΑΑ (απαντήσεις σε ερωτηματολόγια, μαρτυρικές καταθέσεις)
  - Πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν από την ΕΑΑ και απεστάλησαν στους διαδίκους κατά τη διοικητική διαδικασία (έκθεση αιτιάσεων)
  - Υπομνήματα για διακανονισμό που αποσύρθηκαν

Αποδεικτικά στοιχεία στο φάκελο ΕΑΑ (2) (άρθρο 6 Οδηγίας & άρθρο 6 ν.4529/2018)

- Κοινοποιούμενα έγγραφα ανά πάσα στιγμή «λευκή λίστα»)
  - Προϋπάρχουσες πληροφορίες και λοιπές πληροφορίες
[Προτάσεις Γεν. Εισαγγελέα Mazak C-360/09 Pfleiderer σκ.47]
- Πρόσθετες ασφαλιστικές δικλείδες για ΕΑΑ:
  - Τα εθνικά δικαστήρια ζητούν από την ΕΑΑ ένα στοιχείο μόνον εφόσον δεν υπάρχει ευλόγως η δυνατότητα να προσκομισθεί από διάδικο ή τρίτο («ΕΑΑ ως ύστατη λύση») *[ΔΕΕ C-536/11 Donau Chemie σκ.32; UK CAT National Grid]*
  - Δικαίωμα ακρόασης και υποβολής παρατηρήσεων στο εθνικό δικαστήριο, εξ ιδίας πρωτοβουλίας της ΕΑΑ, επί της αναλογικότητας αιτήματος κοινοποίησης
  - Περαιτέρω εξειδίκευση αρχής αναλογικότητας όταν πρόσβαση στο φάκελο της ΕΑΑ *[3 επιπρόσθετα κριτήρια]*
  - Δεν θίγονται (α) οι εθνικοί κανόνες για την πρόσβαση στο φάκελο υπόθεσης της ΕΕΑ και (β) οι εθνικοί/ενωσιακοί κανόνες για την προστασία των εσωτερικών εγγράφων των ΕΑΑ και της αλληλογραφίας μεταξύ ΕΑΑ

Δεσμευτική ισχύς αποφάσεων εθνικής αρχής ανταγωνισμού

Δεσμευτική ισχύς αποφάσεων ΕΕΑ (1)

(άρθρο 9 Οδηγίας & άρθρο 9 ν.4529/2018)

12

- Αντικρουόμενες απόψεις κατά τη νομοπαρασκευαστική διαδικασία για την υιοθέτηση της Οδηγίας
- Τελικός συμβιβασμός (άρθρο 6 Οδηγίας): μια τελεσίδικη απόφαση ΕΑΑ που διαπιστώνει παράβαση
  - Είναι **δεσμευτική** (αδιάψευστη) ως προς τη διαπίστωση της παράβασης στο πλαίσιο αγωγής αποζημίωσης που εισάγεται ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων **του ίδιου κράτους μέλους**
  - Αποτελεί **τουλάχιστον εκ πρώτης όψεως μέσο απόδειξης** (prima facie evidence) του γεγονότος της παράβασης στο πλαίσιο αγωγής αποζημίωσης που εισάγεται ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων **άλλου κράτους μέλους**
- Η αποδεικτική ισχύς καλύπτει μόνο τη φύση της παράβασης και το καθ' ύλην, προσωπικό, χρονικό και κατά τόπον πεδίο εφαρμογής της διαπίστωσης της παράβασης

Δεσμευτική ισχύς αποφάσεων ΕΕΑ (2)

(άρθρο 9 Οδηγίας & άρθρο 9 ν.4529/2018)

13

- Έτσι και στον ελληνικό νόμο που ενσωμάτωσε την Οδηγία (άρθρο 9 ν.4529/2018):
  - Η διαπίστωση παράβασης των άρθρων 1 ή 2 του ν. 3959/2011 και των άρθρων 101 ή 102 της ΣΛΕΕ με απόφαση εθνικής αρχής ανταγωνισμού (ΕΑ ή ΕΕΤΤ), η οποία δεν υπόκειται πλέον σε προσφυγή (τελεσίδικη απόφαση), δεσμεύει το δικάζον την αγωγή αποζημίωσης δικαστήριο.
  - Το ίδιο και για τη διαπίστωση παράβασης μόνο των εθνικών διατάξεων (άρθρων 1 ή 2 του ν. 3959/2011) για λόγους συνεκτικής εφαρμογής
  - Το ίδιο ισχύει και για διαπίστωση παράβασης των άρθρων 101 ή 102 της ΣΛΕΕ με απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μη υποκείμενη πλέον σε προσφυγή, ή ενωσιακού δικαστηρίου επί προσφυγής κατά της απόφασης αυτής [άρθρο 16 παρ. 1 Καν 1/2003 & ΔΕΕ C-344/98 *Masterfoods* σκ. 52]
  - Τελεσίδικη απόφαση παράβασης, που έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος-μέλος και προσκομίζεται στο δικάζον την αγωγή αποζημίωσης ημεδαπό δικαστήριο, αποτελεί πλήρη απόδειξη της παράβασης, επιτρέπεται όμως ανταπόδειξη
  - Δυνατότητα προδικαστικού ερωτήματος στο ΔΕΕ

Συνεργασία με ΕΕ και ΕΑΑ

14

- Άρθρο 15 Καν. 1/2003
  - Τα εθνικά δικαστήρια ζητούν από την ΕΕ τη διαβίβαση στοιχείων που κατέχει ή τη διατύπωση γνώμης επί ζητημάτων που άπτονται της εφαρμογής
  - Διατύπωση γνώμης/γραπτές παρατηρήσεις εξ ίδιας πρωτοβουλίας της ΕΕ και των ΕΑΑ προς τα εθνικά δικαστήρια επί ζητημάτων εφαρμογής ενωσιακού δικαίου ανταγωνισμού
- Άρθρο 14 παρ. 2 (θ) και άρθρο 35 παρ. 3 ν.3959/2011
- Τυχόν συνδρομή ως προς τον υπολογισμό ζημίας (εφόσον ζητηθεί από το δικάζον την αγωγή αποζημίωσης δικαστήριο, και η ΕΑΑ το θεωρεί σκόπιμο): Άρθρο 17 παρ. 3 Οδηγίας & άρθρο 14 παρ. 4 ν.4529/2018
- Δικαίωμα ακρόασης και υποβολής παρατηρήσεων στο εθνικό δικαστήριο, εξ ίδιας πρωτοβουλίας της ΕΑΑ, επί της αναλογικότητας αιτήματος κοινοποίησης στοιχείων στο φάκελό της: άρθρο 6 Οδηγίας & άρθρο 6 παρ. 6, 10 ,11 ν.4529/2018